

Het tekort aan personen die men als geheime agenten kon inzetten, was een van de grootste moeilijkheden. Het Korps Insulinde had eind '43 maar een klein aantal z.g. combattanten, allen blanken die men, gezien de schamele resultaten van de eerste verkenningstrupouilles, voorlopig niet meer wilde inzetten. SOE wenste dat het Korps naar Australië zou worden overgebracht, maar Helfrich weigerde daaraan zijn goedkeuring te verlenen. Waar kon men kandidaat-geheime agenten vinden? Zij werden hoofdzakelijk in Nationalistisch China gerecruteerd: Chinezen die vóór de oorlog in Nederlands-Indië hadden gewerkt en die zich redelijk in het Indonesisch konden uitdrukken. In oktober '43 kwamen er twee-en-twintig op Ceylon aan – zij werden getraind in het opleidingskamp van het Korps Insulinde, waar evenwel bleek dat vijf zich wensten terug te trekken. '*They are bright, intelligent and showing great interest and keenness*', rapporteerde van Deinse eind oktober aan van Mook.¹ De Britten wilden evenwel de hoop niet opgeven dat men ook Indonesiërs zou vinden die op Sumatra konden worden ingezet – zij zeiden tegen van Mook, toen deze in mei '44 Ceylon bezocht (in de twee dagen die hij in het opleidingskamp van het Korps Insulinde doorbracht, kreeg hij er, zo schreef hij aan van der Plas, 'van de mensen, hun enthousiasme en hun geestelijke en psychische bekwaamheid een goede indruk'²), dat zij de beschikking wilden krijgen over omstreeks honderd Indonesiërs uit Australië. Helaas, die konden er niet bijeengebracht worden – de enigen die op Ceylon arriveerden, waren veertien door de OSS in Amerika getrainde Javanen uit Suriname, van wie evenwel de meesten voor een inzet op Sumatra niet geschikt bleken.

Het gevolg van dit alles was dat men, naar verhouding, in '44 en in de eerste helft van '45 op Ceylon maar heel weinig gegevens over Sumatra wist te verzamelen. Noodgedwongen ging men over tot het aanhouden in Sumatraanse wateren, door onderzeeboten, van prauwen welke op-

dachten namelijk dat zij van bezet gebied uit was ondernomen – zij arresteerden honderden Chinezen en Maleiers en haalden een groot aantal Britten en halfbloeden uit het interneringskamp op Singapore. Al dezen werden door de *Kenpeitai* gemarteld om hen tot 'bekentenissen' te dwingen en vervolgens berecht, ter dood veroordeeld en geëxecuteerd.

¹ Brief, 30 okt. 1943, van van Deinse aan van Mook (ARA, Alg. Secr., Eerste Zending, I, 1-3). ² Brief, 21 mei 1944, van van Mook aan van der Plas (a.v., Coll.-van der Plas, B 6).